

Материнська любов і синівська вдячність у «Пісні про рушник» А. Малишка

7 клас

Тетяна Букша,

учитель української мови та літератури
загальноосвітньої школи I–III ступенів №9

Життєве кредо:

*Мудрим ніхто не вродився,
а навчився.
Українське прислів'я*

Тема: А. Малишко. «Пісня про рушник». Народність авторської поезії.

Ім'я уроку: «Доля на рушникові».

Мета: ознайомити учнів із цікавими фактами життя і творчості А. Малишка, історією написання «Пісні про рушник»; удосконалювати вміння ставити виконавські завдання, виразно читати ліричні твори, аналізувати художні засоби та визначати їх роль у розкритті головної думки твору; розвивати уміння аргументовано висловлювати власні роздуми; виховувати любов до матері, естетичні смаки.

Цілі.

Учні знатимуть: цікаві факти з життя поета, зміст виучуваних поезій, чому пісня А. Малишка стала народною.

Учні вмітимуть: ставити виконавське завдання, виразно і вдумливо читати поезію, розповідати про свої враження від поезії А. Малишка, розкривати роль художніх засобів, коментувати зміст образів-символів.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Обладнання: портрет А. Малишка, виставка його творів, матеріали про життєвий і творчий шлях письменника, українські вишиті рушники, аудіозапис «Пісні про рушник» (або відео).

Методи, прийоми, види, форми роботи: робота з портретом, «вільне письмо», прослуховування аудіозапису пісні (або відео), учнівські повідомлення, бесіда, розповідь учителя, обговорення проблемних запитань, відповіді на запитання, «крісло героя», «інтерв'ю з героєм», «закінчіть речення».

Епіграф: *Пісня... її творив кожен для себе,
наодинці з собою...*

Михайло Шевченко

Хід уроку

I. Мотиваційний етап

1. *Забезпечення емоційної готовності до уроку.*

Вчитель. Доброго дня, дорогі діти! А чи добрий цей день? Що скажете? Для мене він – добрий, бо я його чекала з нетерпінням. Я дуже хочу, щоб наша співпраця була плідною. Хвилююся, бо тема нашої розмо-

ви дуже щемлива, ніжна, особиста, бо хочу, аби кожен з вас, вийшовши з уроку, став просвітленим, багатшим на любов. Тож ім'я сьогоднішнього уроку – «Доля на рушникові».

2. *Актуалізація суб'єктивного досвіду.*

Вчитель. Ви, певне, подумали, а що то за рушник, на якому – доля?! Ось мій рушник (вчитель знімає з дошки рушник), на якому – моя доля. Його мені подарувала мама. І у кожного з вас на парті рушник, на якому ваша доля. Де ж вона, запитаєте ви? А

ви покладіть свої долоньки на рушничок, доторкніться до нього... Я відчуваю, бачу, як моя ненька пізніми вечорами ніжно клала стібок до стібка, як яскраво вигравали нитки веселкою барв, як, даруючи його мені, бажала щасливої долі. А ви хотіли б, щоб мама подарувала вам рушничок? Чи вже подарувала? А ви будете вишивати своїм дітям рушничок? А він їм потрібен буде, як думаєте? А що відчуваєте ви, доторкнувшись до свого оберега? Поділіться своїми роздумами, що виклали в есе «Мої долоні на рушникові».

Озвучення учнями випереджального завдання: есе «Мої долоні на рушникові».

3. *Актуалізація опорних знань.*

— Доля українця від народження і до самої смерті нерозривно пов'язана з рушником. Що ви знаєте про рушник та його символіку? (Стислі учнівські повідомлення про український рушничок, його символіку.)

II. Цілевизначення і планування

Вчитель. Думаю, супроводжував вишитий рушник, оберігав від усього лихого і поета-пісняря Андрія Малишка, з творчістю якого ми сьогодні будемо знайомитися. Як і кожному з нас, йому був дорогий мамин рушник, що дістала вона зі скрині, випроводжаючи сина до міста в науку. Бо ж рушник – то символ удачі й доброї долі. Так велося споконвіку в нашого народу. Тому Малишко і створив поезію, яку назвав «Пісня про рушник». Струнами своїх тендітних душ доторкнімося і ми до Малишкова «Рушничка». Це, до речі, одна з народних назв пісні.

Ознайомлення з цілями вивчення теми (див. перелік цілей, поданий після мети уроку). Доповнення переліку власними цілями.

III. Опрацювання навчального матеріалу

1. *Стисле ознайомлення з життєвим і творчим шляхом А. Малишка.*

Вчитель. Доля поета цікава. Детально ви будете знайомитися з ним в 11-му класі. На нашій виставці поетичні збірки А. Малишка, матеріали про його життя і творчість.

Робота з портретом поета.

— Приємна, звичайна людина, — сказала б я, дивлячись на портрет. А що скажете ви про внутрішній світ людини, зображеної на портреті?

— Поділіться своїми знаннями про життя та творчість поета. Можете скористатися матеріалами виставки. (Короткі повідомлення учнів про А. Малишка.)

2. Робота з епіграфом.

— А що, по-вашому, означає *творити для себе*?

— Чому *наодинці з собою*?

— А що ви самі творили для себе?

— Що відчували при цьому?

3. Підготовка до прослуховування аудіозапису «Пісні про рушник» (або відео з кінофільму О. Мішуріна «Літа молодії», 1958–1960 рр.).

— А зараз налаштуйтеся на сприйняття чарівної «Пісні про рушник» із кінофільму «Літа молодії» у виконанні головного героя, майбутнього абітурієнта Київського театрального училища. Автором музики був видатний український композитор, товариш Андрія Малишка Платон Майборода. Прислухайтесь до своїх внутрішніх думок, що будуть виникати у вас під час перегляду. Після прослуховування опишіть враження від почутого, побаченого внутрішнім зором у формі «вільного письма» або «незакінченого речення»: «Після прослуховування я відчуваю..., розумію..., думаю...».

4. Прослуховування пісні (аудіозапис або відеозапис).

5. Фіксація вражень.

6. Озвучення результатів.

7. Відповіді на проблемні запитання.

— Напевно, немає такого українця, який не знав би «Пісні про рушник». Ця пісня стала народною. Як ви вважаєте, чому? Що потрібно для того, щоб літературний твір став народним?

А які ви знаєте ще твори, що стали народними? («Чом, чом, чом, земле моя» К. Малицької, «Два кольори» Д. Павличка, «Вчителька» А. Малишка тощо.)

Чому твір, у якому оспівується материнська любов, називається «Пісня про рушник»?

8. Розповідь учителя про історію написання поезії (зі спогадів Любові Забашти, дружини А. Малишка).

9. Постановка виконавського завдання та виразне читання поезії вчителем.

— Ставлю перед собою виконавське завдання: засобами виразного читання, акторською грою донести до вас почуття любові до матері і переживання ліричного героя. (Читання поезії.)

— Чи впоралась я, на вашу думку, із завданням?

— А ви хочете спробувати?!

10. Виразне читання вірша з постановкою виконавського завдання в групах учнями, визначення найкращого читця.

11. Стислий аналіз засобів художньої виразності

— Фільм, що вийшов на екрани у 50-х роках ХХ ст., забувся. А от пісня, написана для нього, пам'ятається й досі, бо близька кожному.

— Як, чим Малишко зумів стривожити наші серця? Наведіть кілька образних висловів, з'ясуйте їх роль у творі (звертання, епітети, метафори, епіфора, форма наказового способу дієслова).

12. Вправа «Перевтілення».

— А зараз ви, зайнявши «крісло героя», спробуєте перевтілитися в один із образів поезії. Чи тотожний ліричний герой з автором? Що він бачить, відчуває? Що хоче сказати мати? А може, й сам рушничок заговорить до нас...

13. Інтерв'ю з героєм.

— Хочу запитати у сина: де зараз той рушник, що подарувала тобі мама?

— А що хочете запитати ви у героїв?

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

1. Визначення ідеї твору в групах та обговорення в класі.

— Чію долю на вишитому рушникові побачили ви сьогодні? Чи зрозуміли, для чого А. Малишко написав «Пісню про рушник»? Яку думку хотів донести? Обговоріть це в групах і представте свої роздуми. (Варіанти відповідей: утвердження сили материнської та синівської любові; материнська любов – оберег на життєвій дорозі дітей; вишитий рушник – символ майстерності, працелюбства, естетичного смаку української жінки.)

2. З'ясування особистісних смислів у виучуваному матеріалі.

— Повернімося до нашого епіграфа. А. Малишко створив для своєї душі, наодинці з собою, таку пісню, яка зачепила і наші серця. Що ви знайшли у «Пісні про рушник» важливе для себе?

— Закінчіть речення «Урок допоміг мені...» (записати в зошити).

3. Відтворення результатів досягнення цілей.

Яких із поставлених цілей ви справді досягли?

4. Самооцінювання (закінчіть речення «Моя оцінка сьогодні...»).

— Я хвалю вас сьогодні за вміння відчувати ніжність і теплоту Малишкова слова. А за що сьогодні ви самі хвалите себе? Продовжіть речення «Я сьогодні молодець, бо ...».

5. Оцінювання учителем роботи учнів, мотивація оцінок.

6. Рефлексія емоційного настрою.

— Покладіть свої долоньки на рушнички. Як почуваетесь? Поділіться своїми відчуттями.

Слово вчителя. «Пісня про рушник» А. Малишка бентежить кожного, хто її слухає. Серце поета сповнене глибокої синівської любові до матері. Він знаходить найніжніші слова, в яких і шанобливе ставлення до найріднішої людини, і подяка, і турбота.

Любімо Малишкову «Пісню про рушник». Давайте спробуємо всі разом заспівати її. (Звучить мелодія із кінофільму «Літа молодії».)

Домашнє завдання.

Обов'язкове загальне: вивчити напам'ять «Пісню про рушник» або розучити як пісню.

Обов'язкове на вибір: написати «Лист до мами»; написати есе за допомогою технології РАФТ; скласти вірш про рушник.

За бажанням: намалювати ілюстрації до поезії або «кольоровий портрет» вірша.